

kunne tro, et kryptisk dialektord, men en regulær Fraugdeplav). Vi får understreget lyngens betydning som kulturplante, her bl.a. også som vejbelægning, vi hører om at »tatte«, dvs. fiske med krog, om sæljagt, fåreavl o.m.a. Enkeltlandbrug af forskellig brugsstyrrelse belyses som eksempler til forskellig tid, og her kommer brugerne selv til orde; bogen bygger på ikke færre end 35 »meddelere«. I det hele taget er et omfattende feltarbejde kommet bogen til gode på flere måder, f.eks. også gennem fundet af udskiftningskort og gennem en række fremragende fotografier optaget af forfatteren. Milepæle i udviklingen i vort århundrede var Genforeningen, digebygningerne og anlægget af Rømødæmningen, som fra omkring 1950 nedbrød øens isolation, yderligere fremskyndet ved statshavnens bygning i 1964. Det er en meget stor gevinst, at bogen er aldeles aktuel, kapitel 7 hedder: Rømøs landbrug i 1980'erne. Der er i dag ca. 20 aktive landbrug tilbage, en yderligere reduktion kan forudses, men kvægbruget vil fortsætte på Rømø.

Det er de materielle livsvilkår, der naturligt er i centrum i en bog som denne, og man får knap nok fornemmelsen af, at der har eksisteret et åndsliv. I hvert fald nøjes forfatteren med at citere Rømøs historiker, pastor Thade Petersen, der hævder, at der overhovedet ikke var tale om påvirkning fra dansk åndsliv (s. 85). Men så tysk da – bogen opererer faktisk med begrebet: fortyskning, men vi får ikke engang lov at se afstemningsresultatet 10.2. 1920 (514 danske mod 92 tyske stemmer).

Bogen er den anden i en serie om vadehavets kulturhistorie. Den første handlede om Mandø.

Paul G. Ørberg

Ole Møller Jensen og Mogens Bendixen: *Den lange vej til glæden. Herning-egnen under besættelsen 1940-1945*. (Poul Kristensens Forlag, 1986). 223 s., 224,00 kr.

Forfatterne, der under besættelsen var hhv. ledende modstandsmand og journalistelev, har villet mere end blot skrive deres erindringer. På den anden side er den alment formede titel måske lovlig ambitiøs, for i hovedsagen handler den om modstandsbevægelsen i Herning, og også de øvrige begivenheder, der drages frem, er set i dens perspektiv – selvom det understreges, at de fleste borgere i Herning – som i det øvrige land – fulgte krigen fra tilskuerrækkerne og kun mere indirekte kom i berøring med usædvanlige tilstande og hændelser.

Som modstandshistorie har bogen sine kvaliteter. Der er indsamlet en række beretninger og også anvendt materiale fra eksisterende arkiver, bl.a. Toldstrups pladsbøger, fra den samtidige presse og fra senere erindringsværker. Ved at sætte byledelsen i centrum er det lykkedes at tegne et helhedsbillede, selvom de enkelte episoder naturligvis må optage megen plads. Det fremgår, at modstandsinitiativerne især formidledes gennem Ringen, Frit Danmark og Dansk Samling. Derimod er kommunisternes placering mere dunkel. Det nævnes, at de havde organiserede folk i byen; men deres virksomhed er kun sporadisk nævnt, og de var tilsyneladende ikke repræsenteret i byledelsen.

Dette efterlader et spørgsmålstejn ved den overraskende oplysning, at det kun var jernbanesabotagen, der var organiseret, ikke de ellers ret mange brande og sprængninger af tyske eller civile mål i byen eller omegnen. Som bogens kildegrundlag tegner sig, kan man ikke se bort fra, at det i Herning

som i andre byer har været kommunisterne, der var primus motor i sabotagen, og at Herning således mest adskiller sig ved et løsere forhold mellem kommunisterne og de øvrige grupper. Desværre er dette tema ikke forfulgt.

Endelig skal bogen roses for sit smukke tryk og gode billedmateriale. Det er fortjenstfuldt, at der i visse tilfælde er brugt instruktive rekonstruktioner fremfor ligegyldige autentiske fotos.

Henning Poulsen

Vi spyttede ikke på dem – når de så det.

Hverdagslivet i Århus under besættelsen. (Husets Forlag, Århus 1986). 105 s., 70,00 kr.

Bogen rummer beretninger fra 7 århusianere indsamlet i jubilæumsåret. Sammenholdt med andet kildemateriale kan de måske yde et bidrag til byens historie i disse år. Men isoleret tegner de intet billede af hverken vilkår eller begivenheder, så det er nok et spørgsmål, om de burde have været trykt.

Henning Poulsen

Knud Bødker: *Messerschmitt på startbanen. Da tyskerne byggede Tirstrup flyveplads – og hvad derpå fulgte ...* (Eget forlag, 1986). 280 s., ill., 140,00 kr.

Da boganmeldelser jo er en form for forbrugervejledning tøver anmelderen ikke med at karakterisere Knud Bødkers titel som vildledende eller mangelfuld varedeklaration.

Med en vis forventning går man i gang med de 280 sider om Tirstrup flyveplads, men man må væbne sig med tålmodighed, for først skal man igenem 85 sider om 9. april 1940, hverda-

gens små og store genvordigheder i Danmark, den indenrigspolitiske udvikling og udviklingen på de ydre fronter.

Set fra et nyheds- og underholdningssynspunkt fænger en tysk soldats beretning om sine oplevelser på »flødeskumsfronten« (og andre fronter) bedst, men på Tirstrup-egnen var han nu ikke.

Efter dette noget omstændelige tilløb beskrives de næste godt 20 sider, hvordan tyskerne eksproprierede og beslaglagde jorde og ejendomme med henblik på anlæggelsen af flyvepladsen fra februar 1944. Sidenhen berettes om værnemageri og kollaboration i stort og småt i samme forbindelse, om da freden kom til egnen, om sabotage/spionage og om de tyske flygtninge på egnen. Af disse afsnit, som falder mærkeligt og umotiveret ukronologisk, forekommer afsnittene om de tyske flygtninge mest interessant.

Fra side 184 beskrives Tirstrup flyveplads' udvikling som dels militær flyvestation dels som civil flyveplads frem til idag.

Hvor det sandsynligvis er de lokalhistorisk interesserede, der trods de mange ekskursioner finder flest interessante oplysninger de første 184 sider, vil decideret flyvehistorisk interesserede sikkert hænge lidt bedre på de sidste 100 sider, som er præget af Knud Bødkers indsigt i flyvevåbnets historie både nationalt og lokalt.

Et kapitel kalder Knud Bødker »Lidt af hvert«. Det forekommer anmelderen, at denne titel i for høj grad karakteriserer bogen som sådan. Skønmæssigt er en tredjedel af bogen extenso-udskrifter af notitser i »Adresseavisen Kalø Vig«, og her er i sandhed lidt af hvert!

Som Bødker burde have været lidt selektiv med disse avisnotitser, således